Bekir Büyükarkın

KUTLU DAĞ

ÖTÜKEN

KERVAN

BİR atlı tırmandı tepeye, mızrağını uzattı güneşin battığı yere.

Aşağıda, ovada bir kervan vardı; atları arabaları, develeriyle bir kervan. Yine de hayat ovada donmuş gibiydi. Şu akşam vakti, şu kızıllıklar, şu yeşili koyulaşan otlar, hatta tek tük serpilmiş ağaçlar bile cansız ve soluktu.

Yaşlı bir adam sokuldu atlının yanına:

- Mızrağını niye batıya doğru uzattın? diye sordu.

Atlı, mızrağını indirmeden gelen adama baktı.

- Uzattım işte, dedi.

- Bilerek mi yaptın bunu?

- Ne dememi istiyorsun? Orada bizim gibileri gözleyenler, hatta özleyenler var.

- Yetmez!.. Daha başka?

- Nereye gidiyorsunuz?

- Söğüt'e, Kayılar'a, Ertuğrul Gazi'nin yanına. Ya sen?

- Ben de oraya!

Yaşlı adam, elini beyaz sakalında gezdirdi, gözlerinin içi pırıl pırıl, apaydınlıktı. Beli biraz kambur-

laşmıştı. Toza, toprağa bulanmıştı. Elinde asa, omuzunda bir heybe vardı. Çarıkları delinmiş, tülbent sarılı külahı aşınmıştı.

- Söğüt'e öyle mi? diye sordu. Görevin ne senin?

- Şu kervanı korumak, yol bulup sağ salim gideceğimiz yere ulaştırmak.

Atlı daha fazla konuşmadı. Akşamın loşluğunda bir hayal gibi görünen kervana baktı.

Belki de yaşlı adama saygısızlık yapıyordu, fakat endişeliydi, oyalanmak istemiyordu.

Nitekim kervandakiler atları, arabaları ve develeriyle oldukları yerde oyalanıyorlar, bir haber bekliyorlardı.

- Gidelim, dedi atlı. Şimdilik görünürlerde kimse yok. Bu gece burada konaklarız. Yarın sabah erkenden yine yola koyuluruz.

- Unutma, güneş doğudan doğar, sonra batıya doğru uzanır gün. Ben hep güneşi kollarım.

Atlı mızrağını indirdi, atını sürdü geldiği yere. Tepenin eteğinde duran iki gence seslendi:

- Burada konaklıyoruz. Haber salın; herkes canıyla, malıyla emin geçirsin gecesini.

İki genç cevap verdiler:

- Başüstüne Tankut Alp!..

Gençler hayvanlarını sürüp hemen uzaklaştılar. İhtiyar yine sokuldu atlının yanına:

- Bana bak Alp, dedi; sen ne götürebilirsin batıya?

- Bilmem!

- Bilirsin. Gücünü, bilek gücünü. Ama bu yetmez!

- Evet yetmez!

- Ayrıca bilgi gerek! Onu da ben götürmeye çalışıyorum. Daha doğrusu bizim gibiler taşıyacak bu bilgiyi. Görmüşlüğümüzü, bilmişliğimizi, düşünmüşlüğümüzü sizin gücünüze katacağız.

Atlı gülümsedi. Bir an endişelerini unutur gibi oldu. Sonra farkına varmadan elini kılıcına attı:

- Geciktik, dedi. Hiç hoşuma gitmiyor. Her an bir tehlikeyle karşı karşıyayız. Eşkıyalar basar, Moğollar basar. Bizanslılar basar. Kervanda ise daha çok kadın, çocuk ve yaşlılar var. Yurtsuz kalmışlar. Yüz kişi kadar.

Tankut Alp atını yeniden sürdü. Yaşlı adam onu biraz geriden takip etti.

Artık ovaya inmişlerdi. Kervan yayılmıştı. Yer yer yanan ateşler gözlerde parlıyordu. Arabalardan atlar çözülmüş, yükler indirilmişti.

İhtiyar, başını batıya çevirdi; gökte parıldamaya başlayan yıldızlara aldırmadan seslendi:

- Kaya Alp oğlu Gündüz Alp oğlu Ertuğrul Gazi'yi tanır mısın?

- Tanımam. Ama methini çok işitirim. Belki bir süre sonra yanında kalırım. Şimdilik kervanı bırakıp geri döneceğim. Yapılacak işlerim olacak.

- Söğüt'ü hiç görmüşlüğün var mı?

- Yok!

- Nasıl bulacaksın orayı?

- İz gözleyerek, yol sorarak. Geriden gelenler de böyle yapacak.

- Dinle beni. Selçuklu çökecek. Moğollar Selçuklu'yu büsbütün yıkacak. Bu çöküntünün altında ezilmemek için, kafaca güçlü, vücutça dinç olmak gerek. Gideceğin yerde Sakarya ırmağı akar. Suyu mübarektir. Serinlersin, atlarını sulatırsın. Yüzyıllar sonra yine susuz kalırsan, sakın başka yere göç etme artık. Dön gel Sakarya'ya. Yeter ki kafanın içindekileri, nereden gelip nereye gittiğini, ve bir de kendini unutma. Ayrıca herkese yol sorma; yanıltırlar, çıkmaza sokarlar, bataklığa gömerler.

Yaşlı adam soluk aldı; yorulduğundan değil, biraz düşünebilmek, vakit kazanmak için soluk aldı:

- Bir sorum daha var sana. Neden Selçuklu'nun diğer beylerine, daha büyük beylerine gitmezsiniz de Ertuğrul Gazi'ye, küçücük bir beyliğe varmak istersiniz?

- Bilmem!.. Benim yurdum yok. Evim barkım yok. Yıktı hepsini Moğol!.. Ertuğrul Gazi'ye inanıyorlar...

- Öyleyse senin gibileri göçe zorlayanları, yerinden yurdundan edenleri, geldiğin ve geçtiğin yerleri aklından hiç çıkarma. İnanmışlığına, en önemlisi inandığının inanmışlığına saygı göster. Yine görüşürüz seninle, var şimdi işine bak. Yarın, bütün gün beraberiz.

- Böyle mi? Şu delinmiş çarığın, toza toprağa bürünmüş halinle mi, yaya yürüyerek mi?

Bu sefer yaşlı adam uzaklaştı atlının yanından. Arabaların arkasında, gecenin koynunda kayboldu.

* * *

O gece ovada yabancı sesler dolaşıyordu. Akşamın donmuşluğu yoktu. Tankut Alp, yaşlı adamı arayıp buldu.

Bir ağaca sırtını dayamıştı yaşlı adam. Heybesi, asası yanındaydı. Bakışlarını gökte gezdiriyordu, yıldızlarla delik deşik olmuş gökte...

Yaşlı adam:

- Geldin mi? diye sordu.

- Merak ettim. Ne yaparsın yalnız başına burada?

- Ne yapılır? Düşünürüm!

- Neyi?

Yaşlı adam hemen cevap vermedi. Kısa bir süre Tankut Alp'ın gözlerinin içine bakmaya çalıştı. Sonra aradığını bulmuş gibi gülümsedi.

- Adım, Dede Baba, dedi.

- İstersen bana Dede de, istersen Baba. Serbestsin!

- Kervandakiler dinlenmeye çekildi. Artık seninle daha rahat konuşurum. Oğlumu da getirdim; o, dinlemeyi pek sever.

Tankut Alp seslendi; yarı karanlığın içinden bir gölge koşarak yanlarına sokuldu. Hemen bağdaş kurup oturdu.

- Oğlunun adı ne?

- Aydoğdu!

- Kaç yaşında?

- On beşinde var.

- Anası da beraberinizde mi?

- Yok!

- Neden?

- Moğollar vurdu. Onu ikimiz orada, uzaklarda, kara toprağa bırakıp geldik.

Bu cevabı hiç beklemiyor olmalıydı Dede Baba. Hatta sorduğuna bile pişmandı şimdi. Yara deşmek değil, yara sarmaktı amacı. Oğlanın elini arayıp buldu, sıkıca tuttu, bir süre bırakmadı.

- Dinle beni Aydoğdu! Hiç aklından çıkarma söyleyeceklerimi. Türkler keskin kılıçlı, kuvvetli ve cesurdur. Hayır severler. Görüşleri doğru ve aydınlıktır. Haksızlık etmezler, âdildirler, âdilden yanadırlar. Sen bunları bilirsin değil mi?

- Evet!

- Şimdi Türkleri yöneten kalmadı. Selçuklu kukla. Taht boş. Bu akşam babanın batıya uzattığı mızrağın gösterdiği yerde yeni bir devlet kurulacak, kurulması gerek. Tankut Alp bu kervanı bunun için götürüyor

Söğüt'e; inandığı, ya da inandığına inandığı için. Babana "Alp" dediklerine göre bileği kuvvetlidir. Senin de bileğin kuvvetli mi?

Aydoğdu cevap vermedi. Tankut Alp ise başını önüne eğdi.

Tankut Alp'ın belki de bir yarası vardı içinde. Karısının ölümünden öte, yurtsuz, ocaksız kalışından başka bir yara olmalıydı bu.

- Oğlum kılıç kullanmak istemez, dedi.

- Ya ne ister?

- Okumak, öğrenmek, anlamak ister.

- Üzülür müsün?

- Evet.

- Sevin! Sen varsın ya, senin gibiler var ya, senin gibilerin gibileri de olacak. Bırak başka işlerle uğraşanlar da bulunsun.

- Sesimi çıkartmam zaten. Severim onu. Dilediği gibi davransın. Yalnız günün birinde ondan yardım isteyen olursa, ya da başı derde girerse, ben de yanında olamazsam, hem yardım isteyenleri, hem de kendini nasıl koruyacak?

- Bu mu sıkıntın? Başı derde girerse bir çaresini bulur o! Bana bırak Aydoğdu'yu. Onunla arkadaş olayım. Aramızda hiç yaş farkı yokmuş gibi geçiniriz biz. Siz, sırtınızı İlhanlılara dönüp yüzünüzü Bizans'a çevirdiğiniz zaman, orta yerde kalmışlığın, yalnızlığın acısını çekeceksiniz bir süre. İşte biz ve bizim gibiler sizi hem orta yerde kalmışlığın acısından, hem de yalnızlıktan kurtaracağız. Beraberinizde getiremediklerinizi, unutmak zorunda kaldıklarınızı da önünüze sereceğiz.

O zaman Tankut Alp, merak ve sabırsızlıkla sordu. Bu sorusunda bir özleyiş de saklıydı:

- Kimsin sen, Dede Baba?

- Bir ihtiyar; yaşlı, inançlı bir ihtiyar.

- Ahi değilsin! Ahi olsan başında börkün bulunurdu. Abdalân-ı Rum olsan beline tahta kılıç sokar, ayağına çarık bile giymez, benimle böyle konuşmaz, cezbeye kapılırdın. Kimsin sen Baba?

- Dedim ya, bir ihtiyar. Görmüşlüğüne, görecekleri katmaya çalışan bir ihtiyar. Sana da Alp diyorlar değil mi? Diğer ünvanın Gaziyân-ı Rum! Geçinecek bir toprağın bile yok. Hayatını cengâverlikle yürütüyorsun. Benim de geçinecek toprağım yok. Sen inançlısın. Ben de inançlıyım. Senin iyi bir atın var. Benim de iyi bir âsam. Sen kılıç taşırsın, ben bilgi. Benzeriz birbirimize. Beni iyi dinle Tankut Alp, Söğüt'teki Kayılar, doğrudan doğruya Selçuklu'ya bile bağlı değil. Germiyanoğullarının emrinde görünürler. Başını geriye doğru çevirip bir bak. Uzak Doğu'da Pekin denen bir şehirde Moğolların Büyük Kağanı oturur. Tebriz'deki İlhanlılar ona bağlıdır. Konya'daki Selçuklular ise İlhanlının emrindedir. Germiyanoğulları da Selçuklu'ya tâbidir. Söğüt'teki Kayılar ise böylece küçücük bir beyliktir. Üstelik önlerinde Bizanslı durur. Biz ise oraya gideriz. Neden? Yardıma mı koşarız, yardım mı umarız?

Tankut Alp sadece

-Aklımı karıştırıyorsun, dedi; sonra ilâve etti: İstersen uyuyalım; sabahleyin çok erken kalkacağız. Üzerimize güneş doğmamalı.

- Hayır! Başladım bir kere; biraz sabredeceksin. Size şimdi bir "Göç" destanı anlatacağım. Biraz uykusuz kalsan ne çıkar?

Ve Dede Baba, anlatmaya başladı.

* * *

- Bakın bana, dinleyin beni. Sevgiye inanın. Kötü kişiler sevgi nedir bilmezler; güzelden kaçıp çirkine yönelirler. Şu karşıdaki dağlar çizgi çizgi yarılıp günün ışığında başka türlü gözükürlerse de gecenin karanlığında silinip giderler. Gerçek, karanlıkta kaybolur, tıpkı güzel gibi, tıpkı sevgi gibi.

Dede Baba bir an sustu. Söylemek istediklerini kafasından sür'atle geçirdi. Sonra, Anadolu'nun bağrında, göklerde yıldızlar parıldarken büyük bir heyecanla "Göç Destanı"nı dile getirmeye başladı:

- Vaktiyle, yıllar önce Türk illerinde, Uygur ülkelerinde bir Kutlu Dağ varmış. Kutlu Dağ, bir kaya yığını imiş. Türk'ün mutluluğunu, beraberliğini, başarısını sağlarmış. Kutlu Dağ sağlam, Kutlu Dağ sert, Kutlu Dağ kolay kolay yıkılmazmış.

Onu yağmurlar, fırtınalar, kavurucu güneş bile eritip parçalayamazmış.

Ama çok evvelleri, Kutlu Dağ'a gelmeden önceleri, belki de onbinlerce yıl evvel, insanlar yalnızlık ve korku içinde yaşarlarmış. Yaşama sevinci ve arzusuyla birlikte geleceğe bir şeyler bırakma isteği de doğmuş insanların içinde. Sığınacak bir varlık, bir inanç aramış o insanlar yıllarca. Tabiat ana, dağıyla, toprağı, göğü ve ırmaklarıyla hem korku, hem de sevgi aşılamış onlara. O insanlar da tabiat ananın içinde yerlerini aramışlar, geleceğe yönelmişler ve bir "Kutlu Dağ" bulmuşlar.

Sen ses ve ışığı seversin, sen rengi ve suyu seversin. Ama bunu inkâr edenler çıkınca, senin sevgine, senin rengine, senin ses ve ışığına, hatta inancına gölge düşürenler bulunursa yıkılırsın. Kutlu Dağ da böyle oldu. İşte yiğitler! Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar.

Dede Baba, sustu; birden canı sıkılmış gibi sustu. Sanki yorulmuştu, sanki nefes almakta güçlük çekiyordu.

Aydoğdu, çekinerek sordu:

- Ne olmuş Kutlu Dağ'a, ne olmuş?

Dede Baba'nın cevabı kuru ve hırçındı:

- Parçalamışlar!

- Nasıl?

- Nasıl mı? Hadi gidip yatın. Yolumuz uzun; Söğüt'e varmak için daha çok ovalar, dağlar aşıp ırmaklar geçeceğiz. Günün doğuşunu yolda seyredelim. Yalnız şunu unutmayın ki, dörtyüz çadırlık bir aşiretle devlet kurulmaz. Oradakilerin bize ihtiyacı var.

Aydoğdu, yine dayanamayıp sordu:

- Hiç mi anlatmayacaksın bize Kutlu Dağ'ın nasıl parçalandığını?

- Anlatacağım elbette!

- Ne vakit?

- Yolumuz uzun dedim size. Yine bir gece, yıldızlar böylesine parlakken bir ağaç dibi bulur, konuşuruz.

Artık onlarla ilgilenmedi. Heybesine başını dayadı, âsasını kucağına aldı, uzandı, gecenin koynuna kendisini böylece bıraktı. Amacı dinlenmek değil, endişelerini yenmek, imanını sessizlik içinde tazelemekti.

* * *

Gün doğmadan onlar yoldaydı. Atlar hafif hafif kişniyor, araba tekerlekleri gıcırdıyordu. Arkadan gelen develerin çıngırak sesleri işitiliyordu.

Dede Baba, Tankut Alp'a sokuldu:

- Dikkat et evlât, dedi.

- Ne oluyor?

- Gelenler var.
- Nerede? Ben görmüyorum.
- Ben de.
- Öyleyse?
- Seziyorum.

Tankut Alp geri döndü, atını sürdü. Ufak bir tepenin üzerine çıktığı zaman gördü. İleriden üç Moğol atlısı geliyordu.

Atlılar yaklaştıkça onları daha iyi seçebiliyordu. Şu ovada, sessiz görünen şu ovada bir şeyler olabileceğini anladı Tankut Alp.

Yanına sokulan iki arkadaşına durmalarını işaret etti, sonra gelen Moğollara doğru ilerledi.

Karşılaşma birden olmadı. Yavaş yavaş sokuldular birbirlerine. Evvelâ bakıştılar derin derin. Kinle, bir daha unutamamacasına bakıştılar.

Sonra Moğol atlılarından bir tanesi dişlerini gıcırdatarak sordu:

- Nereye?
- Söğüt'e!
- Kim söyledi?
- Konya! Selçuklu Sultanı Gıyasettin Keyhüsrev.
- O da kimmiş? Selçuklu Sultanı dediğin bizim uşağımız. Kaç kişisiniz?
- Epeyce var.
- Dönün geri!

Tankut Alp, gerçekten geri döndü; hiç cevap vermeden. Moğolları bir daha görmeye tahammül edememecesine ilerlemeye başladı. Aynı Moğol yolunu çevirdi onun; eğildi atının dizginine yapıştı, bağırdı:

- Ne yapıyorsun?
- Kervanın yanına gidiyorum.
- Geri mi çevireceksin onları?
- Sanmam!

- Ne dedin?

- Duydun! Bırakın bizim peşimizi!

Moğol atlısı güldü; katılırcasına güldü, atının üzerine kapanarak güldü. Tankut Alp'ın yüzüne tükürürcesine bakıp güldü. Diğerleri de katıldılar ona. Tankut Alp'ın etrafını çevirmişlerdi. Kılıçlarını kınlarından çıkarmışlardı. Aynı Moğol tiksinerek sordu:

- Adın ne?

- Ne yapacaksın?

- Sen korkağın, tabansızın birisin.

- Belki!..

- Belki mi? Arkamızdan gelenleri mi gördün yoksa?

Tankut Alp başını çevirdi, baktı. İleriden kendilerine doğru yirmi kadar Moğol atlısı daha yaklaşıyordu.

- Çarpışmayacağım sizinle, dedi. İzin verin de şu çocuklarla kadınları Söğüt'e götüreyim.

- Olmaz!

- Niçin? Ne kötülükleri dokundu onların size?

- Keyif bizim değil mi? Bu topraklara biz karışırız, bu topraklarda bizim dediğimiz olur. İstemiyoruz uçlara yığılmanızı.

- Ya karşı korsam?

- Hem seni paralarız, hem de kervandan hiç kimse sağ kalmaz.

Tankut Alp inledi. Belki de karısının ölümünden bu yana ilk defa küçüldüğünü, çaresizliğini, âciz kaldığını anladı.

- Sadece beni paralayın, diye bağırdı, elimi bile kaldırmam. Gözlerinizi kan bürümüşse lime lime edin her tarafımı. Yeter ki dokunmayın onlara. Varsınlar varacakları yere. Yeni bir yurt edinsinler. Aşları kaynasın, bacaları tütsün. Görevim onları yaşatmak, mutlu kılmaktır.

- Madem bu kadar tabansızdın, neden önlerine geçtin, neden yol göstermeye kalkıştın? Seni de paralayacağız, kervanını da geri çevireceğiz!

O zaman Tankut Alp, gırtlağı yırtılırcasına bütün nefesini tüketerek seslendi:

- Kaçın! Herkes hayvanını, arabasını bırakıp dağlara tırmansın. Dağlara çapulcularla Moğollar gelmez.

Sonra kılıcını çekti, karşısındaki Moğol'u bir hamlede devirdi. O anda görebildiği sadece Dede Baba'nın oğlunu kolundan tutup sürüklediği idi. Daha fazlasını seçemiyordu.

- Aydoğdu! Sakın yaklaşma yanıma! Dede Baba'ya inan, onunla git.

Kulaklarına kadın feryatları, çocuk sesleri dalga dalga çarparken bile kılıcını indirip kaldırıyor, vuruyor, kırıyordu.

Üzerinden Moğol atlıları geçerken vücudunun her tarafından sızan kanı uzanıp kaldığı toprak emiyordu.

Göç

O GECE, bir tepenin sırtındaki kayalıkların dibinde Dede Baba ile Aydoğdu yanyana oturmuşlardı. Etraftan hıçkırık sesleri geliyordu, derinden fakat dopdolu hıçkırık sesleriydi bunlar.

Kadınlar çocuklarını susturmaya çalışırken bile gözlerinden süzülen yaşları dindiremiyorlardı. Yaşlılar ise sadece gökte parıldayan yıldızlara bakıp avunmaya çalışıyorlardı.

Yirmi kişiydiler, Moğol atlılarından kurtulup dağlara sığınmış yirmi kişi...

Aydoğdu,

-Babam, dedi.

Dede Baba:

- Tankut Alp, diye tekrarladı. Ağlıyor musun hâlâ?
- Hayır.
- Ağla istersen. Sabretmek için belki de gerekli bu.
- Babam haklıydı. Kılıç kullanmalıydım ben.
- Ne yapacaktın? Karşı koyabilir miydin onlara? Gençlerin hepsi eridi.
- Kim yol gösterecek bize bundan sonra?
- Ben!

- Nasıl varacağız?

- Dağ yollarından giderek.

Aydoğdu, onbeş yaşının heyecanını yenmeye çalışıyordu. Dede Baba'ya inanacaktı, onunla gidecekti. Babası da böyle istemişti.

- Babam ölmedi, dedi.

- Evet, ölmedi.

- Birgün geri dönecek. Siz de bir şeyler söylesenize. Geri dönecek desenize.

- Her gece, tepende titreşen yıldızlara bak ve unutma. Unutmak ölümün kardeşidir.

Dede Baba, Aydoğdu'nun elini tuttu, gücü yettiği kadar sıktı. Bir köşede âsasıyla heybesi duruyordu. Beyaz sakalı tel tel olmuştu o anda. Gece aydınlıktı, gece yas tutmuyordu. Kim bilir şimdiye kadar, şu yıldızlar, şu kayalar, şu batıya doğru kıvrılan ince yol nice göçler, nice kalanların ardından ağlayıp gidenleri görmüştü?

- Beni dinler misin evlât?

- Dinlerim Dede Baba.

- Sana yarıda kalan "Göç"ün sonunu anlatayım mı?

- Anlat Dede Baba.

Ve Dede Baba, bir gece evvel, heyecanla başlayıp nedense vazgeçtiği Göç Destanı'nın sonunu o gece şu inleyen insanların arasında, gökte yıldızlar parıldarken anlattı:

- Kutlu Dağ sağlam, Kutlu Dağ sert, Kutlu Dağ kolay kolay yıkılmazmış, dedimdi sana. Bu yüzden Kutlu Dağ, Türk'ün mutluluğunu, birliğini sağlarmış. Uygur illeri, bereketli Uygur illeri gülen gözlerle doluymuş.

Gecelerden bir gece Hatun Dağı'ndaki kayın ağacının üzerine mavi bir ışık düşmüş. Bu ışık aylar ayı orada kalmış, büyüdükçe büyümüş, etrafı ışıl ışıl, apaydınlık yapmış. Kuşları bile büyüleyen türküler

işitilmeye başlanmış. Sonunda kayın ağacı ikiye ayrılmış, içinden beş küçük çadır çıkmış, her çadırda da bir çocuk varmış. Mavi ışıktan dünyaya gelmiş olan yavrularmış bunlar.

Bu çocuklara herkes büyük saygı ve sevgi göstermiş. Uygurlar, çocukların en büyüğü Tekin'i kendilerine han seçmişler.

Tanrı'dan gelme, mavi ışıktan olma Bugu Han ülkesini öylesine güzel ve âdil yönetmiş ki, artık ırmakların coşkun suları billur gibi temiz akmaya, kuşlar cıvıldaşarak ötmeye, rüzgâr serinletircesine esmeye başlamış. Topraklardan ot değil, hayat fışkırmış.

Böylece yıllar yılı kovalamış. Uygurların başına geçen başka bir hakanın oğlu Gali Tekin, Çin prenseslerinden Kui-Lien'e âşık olmuş. Öylesine sevdaymış ki bu, Gali Tekin'in kanını ateşten yapılmış bir ok gibi dağladıkça dağlarmış.

Haberciler gidip gelmiş, sonunda Çinliler prenseslerini Gali Tekin'e vereceklerini, ancak bazı şartları olduğunu bildirmişler. Prensesin sarayı Hatun Dağı'nda kurulacakmış. Tanrı Dağı'nda da Çinliler diledikleri gibi oturabileceklermiş. Gali Tekin, bu teklife hemen razı olmuş.

Uygurlular yine de güvençli, yine de güçlüymüşler. Çünkü Kutlu Dağ için Çinliler henüz bir istekte bulunmamışlar. Çinliler bunu sezmişler, anlamışlar, ikinci şartlarını koşmuşlar: Prenses Kui-Lien, Uygur iline gelin gidermiş ama, Kutlu Dağı söküp kendi ülkelerine taşırlarmış. Gali Tekin, buna da ses çıkarmamış. Dinliyor musun beni Aydoğdu?

- Dinliyorum Dede Baba.

- Gök bu geceki gibi aydınlık olmaz her daim. Bulutlarla örtülür yıldızlar zaman zaman. O vakit yas

tutmak değil, yıldızları örten bulutları başka yöne itmek gerek.

- Evet Dede Baba.

- Şu anda ne düşünüyorsun?

- Babam hatırıma geldi Dede Baba. Yarın gidip ararız, Moğollar geri dönmüşlerdir.

Dede Baba'nın beyaz sakalı yine titriyordu. Tülbent sarılı külâhı yana kaymıştı. Âsasıyla heybesini arar gibi bir hali vardı. Bu sefer de delik çarığında elini gezdiriyordu. "Olmaz" demiyordu. "Olur" da demiyordu. Gün ışırsa aydınlanırdı etraf. Bahar yazı haber verirdi. Ermişlik değil, bilmişlik gerekti.

Yirmi kişiyi dağ yollarında yalnız bırakıp geri dönmek bilmişliğe sığmazdı. Kutlu Dağ'a yaslandı. Kutlu Dağ'ı anlatmaya devam etti:

- Yalvarmış Türkler hakanlarına, "Bir Çin prensesi uğruna Kutlu Dağı parçalatma." diyerek. Hakan dinlememiş hiç birisini. Üstelik, "Ben varım ya, yetmem mi size?" diye sormuş. Halbuki bir kişinin ne değeri olurmuş koca bir ülke için? Amaç gölge düşürmekmiş sevgiye, inançlara. Prenses Uygur ülkesine gelince Çinliler güçlükle, odun yakıp sirke dönerek Kutlu Dağı parçalamışlar.

Hatun Dağı oradaymış. Tanrı Dağı da oradaymış, ama Kutlu Dağ yokmuş artık.

O zaman Uygur elinin bütün hayvanları, kurdu, kuzusu, kuşu dile gelmiş. Onlar da Kutlu Dağ'ın ardından ağlar olmuşlar.

Bundan sonra billur gibi temiz akan ırmakların suyu kurumaya, kuş sesleri kesilmeye, rüzgâr hırçın esmeye başlamış. Toprak yarılıp karlara bürünmüş. Rüzgârın savurduğu kum taneleri bütün ülkeyi kaplamış. Ya ağaçlar, ya bağlar, bahçeler! Meyveler çürür, üzümler küflenir olmuş.

Sonunda kurtlar, kuşlar, kuzular, kurumuş dere yatakları, ağaçlar, hatta kara toprak insanlarla birlikte evvelâ derinden, sonra sık sık "Göç!" diye bağırmaya başlamış. "Göç!.. Göç!.." Başka bir ses işitilmez olmuş. Çaresizlikmiş bu, ümitsizlikmiş bu, yenilmişlikmiş bu. Ve göç başlamış. Nereye kadar? Baş-Balık'a kadar!

- Baş-Balık mı dedin Dede Baba?

- Evet öyle dedim.

- Neresi o Baş-Balık?

- Belki de Söğüt. Şimdilik bilemem. Unutma. Selçuk Sultanı Kayılara Ankara'nın civarında Karacadağ'ı vermişti. "Orada yerleşin, orada oturun." demişti. Ben de sana Sakarya akar o yörelerden demiştim. Suları hırçın da olsa atlarını sular, serinler, avunursun diye eklemiştim. Baş-Balık'ın nerede olduğunu hâlâ kimse bilmez. Ama bu göç, Baş-Balık'a kadar sürüp gidecek. Sürüp giderken de nice nice Tankut Alp'ların al kanları kara toprakları sulayacak.

Dede Baba, soluk aldı. Şimdi herkes, oradakiler, çocuklar, kadınlar, yaşlılar ağlamalarını kesmişler, dertlerini unutmuşlar, inançlarını bileyerek Dede Baba'yı dinler olmuşlardı.

- Hatırlıyor musun Aydoğdu? Tankut Alp mızrağını batıya doğru uzatmıştı. Güneş batmak üzereydi, ufuk dalga dalga kızıla boyanmıştı. Ona, "Bilerek mi yapıyorsun?" diye sormuştum. Aslında baban, yaptığı işi biliyordu. Sen haklısın. Tankut Alp bu yüzden ölmez. İstersen uzan dizime, uyu evlâdım. Herkes uyusun. Ben beklerim sizi.

Yine de onları uyutmadan evvel Dede Baba kendince önemli olanı, kadere yol göstereni, tarih düşürerek şöyle sıraladı:

- Bilin şunu, il gider töre kalır. Devlet, insan ile topraktan meydana gelir. İnsanı yaşat ki, devletin yaşasın. Kağan ise ilden sonra gelir. Töre ile ilini kaptırmazsan yaşarsın.

İşte Oğuzlar da ilsiz budun haline gelmişlerdi. Üstelik törelerini kaybetmemek için çırpınır olmuşlardı.

Selçukoğulları 1040 yılında Dandanakan'da Gaznelileri yenince batıya yaklaştılar. Selçuklular da Oğuzlardandı. 1071'de Alpaslan, Malazgirt'te Anadolu'nun yolunu açtı Türklere. 1220 yılında ise, içinde Kayıların da bulunduğu Oğuzların başka bir kolu, Moğolların yaklaşması üzerine Karakurum Çölü'nü bırakıp İran'a çekildiler. Bu sırada Anadolu'da Selçukluların sultanı, Alâeddin Keykubat'tı.

Moğollardan kaçan bu Oğuzlar, bir süre Van Gölü civarında oyalandılar. 1230 yılında ise, yine Moğollardan kaçıp batıya gelmek isteyen Celâlettin Harzemşah'ın ordularıyla Selçuklular, Erzincan yakınlarındaki Yassı Çemen'de çarpışmaya başlayınca Oğuzlar Alâeddin Keykubat'a yardım etti. Onun galip gelmesini sağladı. İşte o zaman Anadolu'nun kapısı açıldı bu Oğuzlara.

Ertuğrul Gazi, babası Kaya Alp oğlu Gündüz Alp yerine 1231'de Kayı aşiretinin reisi oldu. Kayılar diğer Oğuz beylerinden ayrılıp evvelce de söylediğim gibi 1236 yılında Karacadağ civarına geldiler, uça yerleştiler. Buraları yurt olarak verildi kendilerine. Dört yüz hane ve 4000 kişiydiler. Damgaları okundan çıkmış yay ile iki oktu. Onlara Türkmen diyorlardı. Yani göçebe Türkler.

Tam aradan yedi yıl geçti. Moğol akını durmamıştı. 1243'te Kösedağ'da Selçuklular Moğollara yenildi. Bu

suretle Anadolu Moğolların eline geçti. İşte yıllarca göç böyle devam etti.

Daha fazla konuşmadı. İstemese de Aydoğdu'yu dizine yatırdı. Belki de üşüyordu. Yine de bakışlarını gökteki bir yıldızdan ayırmadı.

Ardından kim gelirse gelsin Söğüt'e varacaktı, orada yaşayanların içinde yaşayacaktı artık. "Kutlu Dağ! Söğüt'te" diyordu kendi kendine. Bu inancına gölge düşürmek istemiyordu. Hep dağlar, ovalar aşıp dolaşan Oğuzlar elbet bir yerde toplanacaktı. Ömrü bu toplanmayı beklemekle geçmişti. Bunun için gezmiş, bunun için bilmek istemişti.

İşte o yıldız, hep kendisine bakıyordu. Türkler, Kutup yıldızına "Demir Kazık" derlerdi. Göğün ortası orasıydı.